

**Pr. asist. dr. Cosmin Santi,
Facultatea de Teologie Ortodoxă și Științele Educației,
Universitatea „Valahia“ din Târgoviște**

JUDECATA UNIVERSALĂ ÎN OPERA IMNOGRAFICĂ A BISERICII

Abstract: *The Last Judgment is the confrontation of the history and the man with the justice of God, at the end of the ages, when the whole world will be brought under the supreme authority of God. The expectation of Christ's return as Judge of the living and the dead is part of the Christian Creed: all the people will stand before Him to give account of their deeds. The Savior Christ will do the Last Judgment, thing that is not independent of the fact that He is the prototype of man, since the man is the image of Christ, but through Christ was accomplished and the human rebirth. The existence of dogmatic ideas, including those eschatological in embodiment hymnographic of religious books of the Church from the earliest centuries, shows that orientation to the future world and the resurrection hope was a living phenomenon which animated the life of the first Christian communities. Christian's express desire to unite heaven and earth to live the angelic life even now, shows that Eschaton was, is and will be always conceived as a reality that is not foreign to the present life.*

Keywords: *Last Judgment, Christ-Judge, end of the world, religious books, hymnography.*

1. Introducere

Când vorbim de judecată, în general, creștinii din cele mai vechi timpuri se gândesc la judecata universală. Așteptarea întoarcerii lui Hristos ca Judecător al celor vii și al celor morți face parte din Crezul creștin: toții oamenii se vor înfățișa înaintea Lui pentru a da socoteală de faptele lor. Tema nu este o excepție în istoria religiilor: și Egiptul și Grecia cunoșteau o judecată a morților. Însă modul în care Noul Testament concepe această judecată făcută de Mântuitorul Hristos în Ziua de Apoi, nu se poate înțelege decât în funcție de dezvoltarea anteri-

oară. În Vechiul Testament, Judecata lui Dumnezeu era deja articol de credință: istoria înfățișa o mulțime de exemple concrete, iar eshatologia îi implica realizarea răsunătoare. Credința în judecata lui Dumnezeu este un dat fundamental, care nu este pus la îndoială niciodată. Iahve domnește asupra lumii și îndeosebi asupra oamenilor. Cuvântul său determină dreptul și fixează regulile dreptății. El „*cercetează inimile și rărunchii*” (Ieremia 2, 20), cunoscându-i astfel desăvârșit pe cei drekți și pe cei vinovați. Experiența istorică aduce credincioșilor exemple concrete privind această Judecată divină la care sunt supuși toți oamenii și toate popoarele. La exod, Dumnezeu a judecat Egiptul, l-a pedepsit pe cel care oprima pe Israel căruia El voia să-i dea libertatea (Facere 15, 14). Pedepsele date lui Israel în pustiu, semne palpabile ale mâniei divine, sunt sentințe judiciare împotriva unui popor infidel. Exterminarea cananeilor la cucerire este un alt exemplu care arată depotrivă rigoarea și moderația judecăților divine. Tot în Vechiul Testament regăsim la originea tuturor catastrofelor care s-au abătut asupra omenirii vinovate, hotărârea Dumnezeului-Judecător: nimicirea Sodomei, potopul și pedepsirea păcatului originar¹. Astfel se puteau gândi cei care vedeau greșeala în care persista poporul lui Dumnezeu: „Ce răspuns vei afla sufletul meu în ziua judecății? Sau cine te va scoate din osânda focului celui veșnic și din toate casnele? Nimeni, de nu tu singur vei face milostiv pe cel îndurat, lăsând faptele tale cele fărădelege, și viața lui Dumnezeu plăcută câștigându-ți, plângând în toate zilele păcatele tale cele fără măsură, care în tot ceasul greșești, cu lucrul, cu cuvântul și cu gândul; pe Hristos rugând, ca să-ți dea pentru aceasta iertare desăvârșit”².

În iudaismul din vremea Domnului Iisus Hristos, așteptarea Judecății lui Dumnezeu, în sensul eshatologic al termenului, era un fapt general, deși reprezentarea sa concretă nu a fost una coerentă și uniformă. La începutul Evangheliei, la aceasta face apel Ioan Botezătorul

1. *Vocabular de teologie biblică*, publicat sub conducerea lui Xavier Leon-Dufour, Jean Duplacy, Augustin George, Pierre Grelot, Jacques Guillet, Marc-François Lacan, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice, București, 2001, p. 343-344.

2. *Octoiul Mare, care cuprinde slujba Învierii pe opt glasuri*, glasul al V-lea, duminică seară, la „Doamne strigat-am...”, stihiri de umilință, stihira a 2-a, Tipografia cărților bisericești, București, 1952, p. 388.

când îi amenință pe ascultătorii săi cu mânia ce va să vină și îi îndeamnă insistent să primească botezul său în semn de pocăință (Matei 3, 7-12). În strânsă legătură cu acestea, predicarea lui Iisus, apoi cea a Apostolilor, va modifica totuși serios datele, din momentul apariției lui Mesia în lume, sunt inaugurate timpurile de pe urmă: Judecata eshatologică este deja actuală, chiar dacă ea se va împlini definitiv la întoarcerea în slavă a lui Hristos³. Așa răsună o cântare până astăzi, în Biserica Ortodoxă a Răsăritului, din frumoasa și înălțătoarea perioadă a Triodului: „O, înfricoșătoarea Ta a doua venire, Doamne! Că venind în chipul fulgerului pe pământ, vei învia toată zidirea spre a fi judecată. Atunci pe cei ce au viețuit Ție cu credință învrednicește-i să fie împreună cu Tine, întâmpinându-Te”⁴.

Aruncând o privire în Noul Testament, observăm că Mântuitorul Hristos a dat nenumărate exemple cu privire la viața veșnică, la judecată și la întreg cadrul eshatologic. Astfel, în parabola bogatului nemilos și a săracului Lazăr, ni se arată faptul că „*a murit săracul și a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam. A murit bogatul și a fost înmormântat*” (Luca 16, 22). Sufletul săracului Lazăr a fost dus de îngeri în locul celor drepti, iar bogatul fiind înmormântat a fost dat pământului și celor mai de jos ale pământului, iar „*auzind eu cuvântul cel cu plângere al bogatului în văpaia chinurilor, plâng ticălosul și mă tânguiesc, în aceeași osândă fiind, și mă rog: Miluiește-mă, Mântuitorul lumii, în vremea judecății*”⁵, acolo unde este scrâșnirea dinților și întunericul cel mai dinafară. „*De focul cel pururea arzător și de întunericul cel neluminat, și de scrâșnirea dinților, și de viermele cel ce chinuiește neîncetat, și de toată pedepasa, izbăvește-ne, Mântuitorul nostru*”⁶. Sfântul Apostol Pavel spune: „*Rânduiește oamenilor odată să moară, iar după aceea să fie judecata*” (Evrei 9, 27), aici arătând-se limpede și clar teamei învățaturii creștine cu privire la judecata particulară. Astfel se

3. *Vocabular de teologie biblică*, p. 345.

4. *Triodul*, Sâmbăta Lăsatului sec de carne, la Utrenie, cântarea a 2-a, Canonul, glasul al VIII-lea, stihira a V-a, p. 29.

5. *Ibidem*, Duminica Lăsatului sec de carne, la Utrenie, Canonul-alcătuire a lui Teodor Studitul, cântarea a 4-a, stihira a 7-a, glas al VI-lea, p. 43.

6. *Ibidem*, sâmbăta Lăsatului sec de carne, la Utrenie, canonul, glasul al VIII-lea, cântarea a 5-a, stihira a 4-a, p. 31.

cântă la slujba înmormântării: „Pe cei ce s-au mutat îi așteaptă judecata cea nemitarnică a zilei aceleia de înfricoșătoare amenințare”⁷. Tot aici se artată faptul că, la judecata particulară, vor fi de față îngerii: „Astăzi sufletul se desparte de trup, mutându-se la lumea cea veșnică, mergând pe o cale în care niciodată n-a umblat, și la Judecătorul cel nefățarnic, unde stau înaintea cetele îngerești; și înfricoșătoare este, judecata aceea...”⁸.

Nimeni nu va scăpa de moarte, înmormântare și judecată, care sunt ocazii imediate de a se prezenta înaintea Creatorului, Stăpânul vieții și al morții. Judecata particulară nu este un eveniment de condamnare și de excludere absolută. Este momentul de a discerne, în toată libertatea conștiinței, ceea ce este constructiv, pozitiv, de ceea ce este distructiv, negativ, în viața credinciosului. De aceea și efectul ei nu este la fel pentru toți. Fiecare poartă sarcina sa (Galateni 6, 4-5), deci are o responsabilitate personală, singulară. Fiecare aleargă de unul singur spre ținta mântuirii, fiecare se luptă pentru a fi recunoscut drept înaintea lui Dumnezeu (Galateni 5, 4). Față în față cu Dumnezeu, creștinul nu se justifică, ci se roagă: „*Să nu intri la judecată cu robul Tău, că nimeni din cei vii nu-i drept înaintea Ta*” (Psalmul 142, 2).

2. Mântuitorul Hristos – Dreptul Judecător în viziunea imnografilor creștini

Judecata universală sau obștească va avea loc la sfârșitul veacurilor, la a doua Venire a Domnului. Mântuitorul Hristos, judecat de oameni, va veni într-o slavă să judece „vii și morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârșit” (cf. art. 7 din Simbolul credinței).

Simultan cu venirea Domnului, lumea se va sfârși, prefăcându-se în „*cer nou și pământ nou*” (Apocalipsa 21, 1), fără să dispară materia, ci va fi o lume superioară, o lume nouă. Trupurile celor adormiți vor

⁷ *Molitfelnic, care cuprinde slujbe, rânduieli și rugăciuni săvârșite de preot a diferite trebuințe din viața creștinilor*, „Rânduiala înmormântării preoților și a diaconilor de mir”, Canonul, cântarea a 4-a, stihira 1, glasul al VI-lea, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2002, p. 278.

⁸ *Ibidem*, după Laude, alte stihiri idiomele, „Slavă...”, glasul al VI-lea, p. 297.

ieși din morminte și se vor uni cu sufletele cu care au viețuit, iar trupurile celor vii se vor preface în trupuri înviate⁹.

După descrierea Sfintei Evanghelii, Mântuitorul Hristos va veni pe norii cerului cu slavă, însoțit de sfinții îngeri, care participă la judecată ca executori ai voii lui Dumnezeu și ca martori ai judecării nepărtinitoare. Scaunul de judecată, se va așeza pe pământ, iar sfinții îngeri vor aduna la judecată toate semințiile pământului, pe cei buni și aleși (Matei 24, 31), pe cei nelegiuți (Matei 13, 41), toate neamurile (Matei 25, 32), precum și duhurile cele rele (II Petru 2, 4). „Când vei șede, Judecătorule, ca un milostiv, și vei arăta, Hristoase, înfricoșătoare slava Ta, o, ce frică va fi atunci! Cuptorul arzând, și toți temându-se de judecata cea nesuferită¹⁰; Biserica roagă pe Dreptul Judecător să judece cu milă și iertare făptura creată de Dumnezeu: „Când vei șede pe scaun și vei porunci să stea la judecată cei adunați cu trâmbița, de la marginile pământului, să-i ierți atunci pe toți, Hristoase, ca un milostiv¹¹.

Dreptul Judecător va da tuturor celor prezenți să-și vadă, ca într-o oglindă, ca într-o carte deschisă, întreaga lor viață pământească, cât și efectele ideilor și a faptelor lor în urmași. Omul va fi judecat nu numai pentru faptele sale, ci și pentru urmările acestor fapte după moartea sa, așa cum s-au răsfânt ele asupra urmașilor. Cu ajutorul conștiinței luminate de Dumnezeu, fiecare va putea constata dacă faptele sale sunt bune sau rele, urmând să suporte consecințele acestei constatări. Criteriul judecării va fi practicarea sau nepracticarea iubirii aproape-lui, considerat ca și chip al lui Dumnezeu¹². „Când vei veni Hristoase, întru slavă să judeci lumea, cu starea aleșilor Tăi, împreună să mă numeri și pe mine, cela ce strig și grăiesc: Bindecuvântați toate lucrurile, pe Domnul lăudați-L și-L prea înălțați întru toți vecii¹³. Sfinții Părinți

9. Pr. asist. dr. Liviu Streza, *Dreapta Judecată*, în „Mitropolia Banatului”, XXXVI (1986), nr. 2, p. 55.

10. *Triodul*, Duminica Lăsatului sec de carne, la Utrenie, Canonul alcătuire a lui Teodor Studitul, cântarea a 8-a, stihira a 6-a, glas al VI-lea, p. 48.

11. *Ibidem*, sâmbăta Lăsatului sec de carne, la Utrenie, Canonul alcătuire a lui Teodor Studitul, cântarea a 8-a, stihira a 3-a, glas al VIII-lea, p. 35.

12. Pr. asist. dr. Liviu Streza, *art.cit.*, p. 55.

13. *Octoihul Mare*, glasul I, luni dimineață, Canonul de umilință, peasna 8, stihira a 3-a, p. 38.

innografi au realizat în textele liturgice o frumoasă corelație între judecata omenească nedreaptă, aplicată Mântuitorului Hristos și judecata dreptății divine care va fi săvârșită la sfârșitul lumii: „Judecat ai stat, Judecătorule, înaintea divanelor, osândit dușmănia cu Crucea Ta, îndelung-Răbdătorule, drepte Judecătorule. Pentru aceasta izbăvește de osândirea cea veșnică pe cei ce strigă cu frică și preaînaltă iubirea Ta de oameni, Doamne”¹⁴; „Văzându-Te toată făptura răstignit pe cruce gol, pe Tine, Făcătorul și Ziditorul tuturor, s-a schimbat de frică și s-a tânguit; soarele și-a strâns lumina și pământul s-a clătinat; pietrele s-au despicat și catapeteasma templului s-a rupt; morții din morminte s-au sculat și Puterile îngerești s-au spăimântat, zicând: O, minune! Judecătorul de judecă și pătimește voind, pentru mântuirea și înnoirea lumii”¹⁵.

La Judecata de Apoi, Fiul Omului va veni în deplină strălucire dumnezeiască, înconjurat de sfinții săi îngeri, spre a judeca lumea întregă, deoarece „*Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului, ca toți să cinstească pe Fiul, precum cinstesc pe Tatăl*” (Ioan 5, 22). Mărturiile sfinților din veac în veac sunt semnele fără echivoc ale misiunii lor divine, totdeauna concordantă și unitară; sfinții sunt însuflețiți întotdeauna de cel mai înalt ideal de curăție și de unire. Așa judecă ei lumea, iar la Suprema Judecată ei vor fi chemați ca martori în instanță.¹⁶ „Cât ești de înfricoșat Tu, Unule, Atotțiitorule și Puternice! Și cine va putea suferi înfricoșata Ta îngrozire când vei vrea să șezi Înșuți la judecată?”¹⁷. „Nemitarnică este judecata Ta, neînșelat divanul Tău de graiul cel meșteșugit, că nu ascunde vorba cea iscusită a ritorilor dreptatea, nici nu o amăgește aducerea de martori; că la Tine, Dumnezeule, cele ascunse ale tuturor stau de față”¹⁸.

14. *Triodul*, miercuri dimineața în a treia săptămână a Sfântului și Marelui Post, Tricântarea, alcătuire a lui Iosif, cântarea a 8-a, stihira a 2-a, glasul al III-lea, p. 286.

15. *Ibidem*, Duminica a treia a Sfântului și Marelui Post, la Litie, „Slavă...”, „Și acum...”, glasul al V-lea, p. 312-313.

16. Pr. prof. Sebastian Chilea, *Sfinții la judecarea păcătoșilor*, în „Studii teologice”, XXXI (1979), nr. 5-10, p. 586.

17. *Octoiul Mare*, glasul al V-lea, marți dimineață, alt Canon al Cinstului Mergător Înainte, peasna a 9-a, stihira a III-a, p. 408.

18. *Triodul*, Duminica Lăsăturii sec de carne, la Utrenie, Canonul, alcătuire a lui Teodor Studitul, cântarea a 4-a, stihira a III-a, glas al VI-lea, p. 43.

Mântuitorul Hristos va face judecata din urmă, lucru care nu este independent de faptul că El este prototipul omului, căci omul este chipul lui Hristos, dar prin Hristos s-a înfăptuit și renașterea omului. El S-a născut ca om, a suferit, a fost răstignit, pe cruce, a înviat și S-a înălțat la ceruri. Așadar, El va fi Cel Care îi va judeca pe oameni¹⁹. „Ca un singur de sine-mi osândit mă gândesc la mulțimea păcatelor mele și înfricoșatul Tribunal al Judecătorului la Carele am a mă judeca”²⁰. „Stând Tu, Judecătorule-Hristoase, înaintea judecății oarecând ai osândit pe vrăjmașul cel nedrept și Te-ai răstignit în mijlocul celor osândiți, pe noi îndreptându-ne”²¹. „Judecătorule drepte, știutorule de inimi, Cela ce însuși știi păcatele mele cele ascunse, în ceasul judecății să nu mă osândești, nici să mă trimiți în foc”²².

Sfinții Apostoli, sfinții îngerii și sfinții în general, vor fi în apropierea Marelui Judecător, în liniște și cu conștiința împăcată, știind că ei vor fi răsplătiți pentru viața lor pământească virtuoasă. Îngerii cei răi vor fi în sfârșit judecați, dându-li-se sentința definitivă. Cât despre oameni, aceștia vor fi adunați toți în fața Dreptului Judecător de către îngerii.

Conduși, ca de un instinct de conștiința lor luminată în acel moment de puterea lui Dumnezeu, credincioșii vor vedea tot trecutul lor bun sau rău, și automat se vor așeza în cele două cete arătate de îngerii: cei buni de-a dreapta Mântuitorului, iar cei răi de-a stânga (Matei 25, 33). Apoi Domnul, le va rosti cu glas solemn sentința de răsplată veșnică sau pedeapsă eternă²³. „Când vei șede pe scaun și vei porunci să stea la judecată cei adunați cu trâmbița, de la marginile pământului,

19. Drd. Bogdan Brutaru, *Eshatologia biblică. Sfârșitul lumii și judecata de apoi în viziunea unor secte*, în „Almanah bisericesc”, Ed. Sfintei Episcopii a Buzăului și Vrancei, 2002, p. 102.

20. *Octoihul Mare*, glasul al V-lea, miercuri dimineață, alt Canon al Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei, peasna 1, stihira a IV-a, p. 420.

21. *Ibidem*, glasul al II-lea, vineri dimineață, al Canon al Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei, peasna a 4-a, stihira a 3-a, p. 438.

22. *Ibidem*, joi dimineață, alt canon al Sfântului Ierarh Nicolae, peasna a 7-a, stihira a 4-a, p. 160.

23. Pr. prof. Ion Constantinescu, *A doua venire a Domnului Hristos (Parusia) și unele înțelegeri greșite în legătură cu ea*, în „Glasul Bisericii”, XXXV (1976), nr 3-4, p. 341-342.

să-i ierți atunci pe toți, Hristoase, ca un milostiv²⁴. „Judecătorul șezând și îngerii stând înaintea, trâmbița răsunând și văpaia arzând, ce vei face, suflete al meu, ducându-te la judecată? Că atunci relele tale vor sta de față, păcatele tale cele ascunse se vor vădi. Pentru aceasta mai înainte de sfârșit strig către Hristos-Dumnezeu: cunoscătorule de inimi, greșit-am, miluiește-mă²⁵.

Părintele Dumitru Stăniloae spune: „Hristos intră prin a Doua Venire și prin judecata Sa, într-o nouă relație cu zidirea, descoperindu-și măreția pe care nu și-o descoperise deplin înainte. Aceasta va fi o nouă revelație a slavei la care a ridicat omenitatea și totodată o mai deplină arătare a lui Dumnezeu prin omenitate. Faptul că Hristos judecă lumea ca om este o nouă cinste în care se arată omul, dar și o nouă îndumnezeire a omului. În înfățișarea lui, de supremă cinste, se va arăta, ce ar fi trebuit să devină omul, iar în faptul că trebuie să-i judece pe oameni, contradicția în care s-au așezat, sau distanța la care au rămas față de ținta la care voia Dumnezeu ca ei să ajungă. În Hristos-Judecătorul, oamenii vor vedea într-o nouă lumină umanitatea Lui, dar și pe Dumnezeu într-o nouă descoperire. Iar, precum Întruparea a constituit și pentru îngeri o nouă revelare a lui Dumnezeu prin apropierea Lui de fapte, prin ieșirea din transcendența Lui, inaccesibilă într-un anumit sens, așa va constitui și venirea Domnului întru slavă și arătarea Lui ca Judecător și pentru îngeri o nouă revelare a lui Dumnezeu și, totodată, o nouă reliefare a măreției omului²⁶. „Știu că va să vii, Doamne, Judecător înfricoșător întru slava Dumnezeirii și va să vădești atunci cele ascunse ale tuturor. Pentru aceasta strig Ție, Bunule: Greșit-am, iartă-mă! Să nu vădești păcatele mele cele multe și rele²⁷.

Criteriul fundamental al Judecății universale este deci, iubirea față de semenii noștri împovărați și îndurerați, pe care Hristos i-a identifi-

24. *Triodul*, sâmbăta Lăsăturii sec de carne, la Utrenie, Canonul, alcătuire a lui Teodor Studitul, cântarea a 8-a, stihira a III-a, glas al VIII-lea, p. 35.

25. *Ibidem*, stihiri de umilință, glasul al V-lea, luni, la Utrenie, sedelnele de umilință, stihira 1, p. 719.

26. Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*, ediția a II-a, vol. III, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1997, p. 294.

27. *Triodul*, luni dimineața în a patra săptămână a Sfântului și Marelui Post, tricântarea, cântarea a 9-a, stihira a 3-a, glasul al VIII-lea, p. 327.

cat cu Sine însuși, așa cum se va descoperi pe deplin înaintea tuturor. Raportul omului cu Dumnezeu, raportul oamenilor între ei și raportul omului cu creația sunt criteriile ale judecății universale a lui Hristos, care pune în evidență, potrivit planului divin, măreția lui Dumnezeu și măreția omului²⁸, pentru că „Întru a Sa rânduială, sihastrul și arhierul, bătrânul și tânărul, sluga și stăpânul, vor fi cercetați; văduva și fecioara se vor îndrepta; ci vai atunci de toți cei ce nu vor avea viață nevinovată”²⁹.

Judecata universală va pune în evidență autoritatea supremă a Dreptului Judecător, a Celui ce judecă stând pe tron împărătesc, foarte înalt. Scaunul Lui nu este numai mare, ci este și alb, căci este scaunul din care se hotărăsc judecățile nepătate de niciun interes, de nicio lingușire și de nicio mituire, restabilind dreptatea după care freamătă întreaga creație: „Și toată făptura care este în cer și pe pământ și sub pământ și în mare și toate câte sunt în acestea le-am auzit, zicând: Celui ce șade pe tron și Mielului fie binecuvântarea și cinstea și slava și puterea, în vecii vecilor!” (Apocalipsa 5, 13). „Când vei șede, Judecătorule, despărțind ca un păstor, precum ai zis, caprele de oi, să nu ne lipsești, Mântuitorule, de starea aceea de-a dreapta Ta, cea dumnezeiască”³⁰. De aceea, Biserica prin întreg cultul său roagă neîncetat pe „Hristos-Judecătorul prea drept, ca în ziua Înfricoșătoarei Judecăți, să ne scape de groaznica osândire”³¹.

3. Realitatea Judecății Universale înfățișată în textele din cărțile noastre de cult

Judecata universală este confruntarea istoriei și omului cu dreptatea lui Dumnezeu, la sfârșitul veacurilor, când întreaga lume va fi adu-

28. Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos – Pantocrator*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005, p. 427-428.

29. *Triodul*, Duminica Lăsatului sec de carne, la Utrenie, Canonul, alcătuire a lui Teodor Studitul, cântarea a 4-a, stihira a 2-a, glas al VI-lea, p. 43.

30. *Ibidem*, în Sfânta și Marea Zi Marți în Săptămâna Patimilor, la Pavcernița Mare, tricântarea, alcătuire a lui Andrei Criteanul, cântarea a 8-a, stihira a 3-a, glasul al II-lea, p. 566.

31. *Octoiul Mare*, glasul al V-lea, joi dimineață, alt Canon al Sfântului Ierarh Nicolae, peasna a 6-a, stihira a 4-a, p. 428.

să sub autoritatea supremă a lui Dumnezeu. Judecata este actul final al lui Iisus Hristos, adică sfârșitul, când: „Domnul va preda împărăția lui Dumnezeu și Tatălui, când va desființa orice domnie și orice stăpânire și orice putere. Căci, El trebuie să împărățească până ce va pune pe toți vrăjmașii Săi sub picioarele Sale. Vrajmașul cel din urmă, care va fi nimicit, este moartea. «Căci toate le-a supus sub picioarele Lui». Dar când zice: «Că toate I-au fost supuse Lui» – învederat este că afară de Cel care I-a supus Lui toate. Iar când toate vor fi supuse Lui, atunci și Fiul însuși Se va supune Celui ce I-a supus Lui toate, ca Dumnezeu să fie toate în toți” (I Corinteni 15, 24-28). Dumnezeu intervine în istorie pentru a face dreptate: „Mulțimi și iar mulțimi în Valea Judecății. Căci aproape este ziua Domnului în Valea judecății! Soarele și luna se întuneacă și stelele își pierd lumina lor. Din Sion Domnul va striga puternic și din Ierusalim va slobozi tunetul Său: pământul și cerurile se vor cutremura atunci. Atunci veți cunoaște că Eu sunt Domnul Dumnezeuul vostru, Care sălășluiește în Sion, în muntele cel sfânt al Meu; Ierusalimul va fi altarul Meu, iar străinii nu vor mai trece pe acolo. Și în vremea aceea, din munți va curge must, văile vor fi pline de lapte, toate pâraiele din Iuda vor șerpui umplute de apă, iar din templul Domnului va ieși un izvor care va uda valea Șitim. Egiptul va fi pustiit și Edomul se va preface în ținut nelocuit, din pricina silnicilor împotriva fiilor lui Iuda, fiindcă au vărsat sânge nevinovat în pământul lor. Dar Iuda va fi locuit în veci și de-a pururi și Ierusalimul din neam în neam. Voi răzbuna sângele pe care nu l-am răzbunat; și Domnul va locui Sionul în veac” (Ioil 4, 14-21).

Judecata nu este ziua răzbunării, ci a răsplătirii: „Sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu și chinul nu se va atinge de ele. În ochii celor fără de minte, dreptii sunt morți cu desăvârșire și ieșirea lor din lume li se pare mare nenorocire. Și plecarea lor dintre noi, un prăpăd, dar ei sunt în pace. Chiar dacă, în fața oamenilor, ei au îndurat suferințe, nădejdea lor este plină de nemurire. Și fiind pedepsiți cu puțin, mare răsplată vor primi, căci Dumnezeu i-a pus la încercare și i-a găsit vrednici de El. Ca pe aur în topitoare, așa i-a lămurit, și ca pe o jertfă de ardere întreagă i-a primit. Străluci-vor în ziua răsplătirii și ca niște scânteii care se lasă pe miriște, așa vor fi. Judeca-vor neamurile și stăpâni vor fi peste popoare și Domnul va împărăți întru ei, în veci. Ei vor înțelege adevărul, ca unii care și-au pus încrederea în Domnul; cei credincioși vor petrece cu El în iubire, căci

harul și îndurarea sunt partea aleșilor Lui. Cei nelegiuți vor fi pedepsiți după cugetul lor cel viclean, pentru că nu le-a păsat de cel drept, iar de Dumnezeu s-au depărtat“ (Înțelepciunea lui Solomon 3, 1-10).

Creștinii își trăiesc scurta viață pe pământ, ca și cum, ar fi mereu la sfârșitul istoriei, în fața înfricoșătoarei judecăți a lui Hristos. Această trăire a întregii istorii a lumii, de la început până la sfârșit, de la alfa la omega, este dar al credinței în Hristos; și în această credință se găsește cunoașterea adevărată despre scopul, sensul și durata acestei lumi. Nu-i nicio îndoială, că începutul și sfârșitul și toate cele dintru început și sfârșit, toate evenimentele, tot răul devenirii este sub puterea lui Dumnezeu. Creștinul trăiește în această lume, dar, ca și cum s-ar afla înaintea Înfricoșătoarei Judecăți, își măsoară sinele și fiecare simțire, fiecare cuvânt și fiecare faptă a sa cu măsura Înfricoșătoarei Judecăți. Toate le prețuiește și le judecă cu măsura și prețul Înfricoșătoarei Judecăți. Dumnezeu-Omul ne-a dat tot ceea ce este necesar pentru orientarea noastră eshatologică dreaptă și negreșită, ne-a dat în această lume ceea ce este necesar pentru calea noastră ce duce către sfârșitul lumii, ce duce la Înfricoșătoarea Judecată, ce duce la Ziua Domnului³². „Stătut-ai judecat dreptule judecătorule Hristoase și ai osândit prin trup vrajba bătut fiind cu trestie, și iertare desăvârșit mie iscălindu-mi“³³. „Judecat ai stat, Judecătorule, înaintea divanelor, osândit-ai dușmănia cu Crucea Ta, Îndelung-Răbdătorule, drepte Judecătorule. Pentru aceasta izbăvește de osândirea cea veșnică pe cei ce strigă cu frică și preaînălță iubirea Ta de oameni, Doamne“³⁴. „Judecătorule cel nevăzut, cum Te-ai văzut cu trup și mergi să fii ucis de oameni fără de lege, judecând judecata noastră cu Patima Ta! Pentru aceasta laudă, mărire și slavă înălțând puterii Tale, Cuvinte, cu un glas le aducem Ție“³⁵.

32. Arhim. Justin Popovici, *Epistola Întâia către Tesalonoceni*, traducere de drd. Sabin Preda, Editura Bizantină, București, 2005, p. 111-113.

33. *Octoihul Mare*, glasul al V-lea, miercuri dimineață, alt Canon al Preasfintei de Dumnezeu Născătoare, peasna a 4-a, stihira a 2-a, p. 416.

34. *Triodul*, miercuri dimineața în a treia săptămână a Sfântului și Marelui Post, tricântarea, alcătuire a lui Iosif, cântarea a 8-a, stihira a 2-a, glasul al III-lea, p. 286.

35. *Ibidem*, în Sfânta și Marea Zi Luni în Săptămâna Patimilor, la Utrenie, Denia de duminica seara, sedeauna după a doua catismă, glasul I, p. 545-546.

Judecata obștească va fi universală întrucât i se vor supune toți oamenii, din toate timpurile. Va fi solemnă și publică, definitivă și supremă, iar pentru păcătoși înfricoșătoare.

După cuvintele Sfintei Scripturi, referitor la Judecata Universală, se desprinde mai întâi adevărul că acestei judecăți, ca eveniment ce se va petrece la Parusie, nu i se cunoaște data. De aceea, Mântuitorul, vorbind despre această judecată, îndeamnă pe toți la pregătire și priveghere spre a nu fi surprinși de ziua cea mare a judecății (Matei 24, 42). Este o zi solemnă, judecata împlinindu-se cu toată măreția, după cum și Iisus Hristos va veni în mod solemn, întru toată puterea și slava Sa cerească, înconjurat de sfinții îngeri. Judecata are caracter universal și public, deoarece la ea participă toate neamurile, toți cei vii și cei morți. Toți vor fi judecați, atât cei buni, cât și cei răi, chiar și duhurile cele rele vor fi judecate; în același timp, judecata va fi dreaptă, deplină și definitivă, fiind judecata cea din urmă. Fiecare va fi judecat după cele săvârșite în viața de aici, pentru a se vedea, cum și în ce fel, a folosit harul dăruit de Hristos și darurile primite de la Dumnezeu, după cum este arătat în Pilda talanților (Matei 25, 14-30). Cum a îndeplinit fiecare și în ce măsură porunca sublimă a iubirii față de Dumnezeu și de aproapele său (Matei 22, 37-40), stabilindu-se un raport direct, drept și proporțional între faptele bune săvârșite și fericirea cea veșnică, precum și între păcatele săvârșite și pedeapsa cea veșnică³⁶. „Cunoscătorule al celor nearătate și ascunse, când vei avea să descoperi lucrurile întunericului și nevoile inimilor noastre, atunci să nu pui în socoteală faptele tuturor celor ce au adormit în credință³⁷. „Dă-mi Hristoase, ploi de lacrimi, în ziua cea plăcută a postului, ca să plâng și să-mi spăl întinăciunea cea din poftă și să mă arăt Ție curățit, când vei veni din cer Judecător, Doamne, să judeci pe oameni, ca un judecător și singur drept³⁸.

Într-o apocalipsă apocrifă, se arată, referitor la Judecata de Apoi, următoarele: „În zilele acelea Domnul va auzi. El va porunci, cu multă

36. Pr. prof. Mircea Chialda, *A doua venire a Mântuitorului Iisus Hristos (Parusia)*, în „Glasul Bisericii”, XLII (1983), nr. 6-8, p. 373-374.

37. *Triodul*, sâmbăta Lăsatului sec de carne, la Utrenie, Canonul, alcătuire a lui Teodor Studitul, cântarea a 8-a, stihira a 2-a, glas al VIII-lea, p. 35.

38. *Ibidem*, marți în întâia săptămână a Sfântului și Marelui Post, luni seara, la Vecernie, la „Doamne strigat-am...”, stihira a 2-a, glasul al II-lea, p. 126.

mânie, ca pământul și cerul să scoată foc. Și focul va pătrunde pământul șaptezeci și doi de coți. El va mânca păcătoșii și diavolii ca pe niște paie. O judecată dreaptă va avea loc în vremea aceea. Munții își vor face auzit glasul în zilele acelea. Drumurile se vor întreba unele pe altele: «Ați auzit astăzi glasul vreunui călător care n-a venit la judecata Fiului lui Dumnezeu?». Păcatele fiecăruia se vor ridica împotriva lui, din locul unde au fost săvârșite, fie ziua, fie noaptea. Dreptii și sfinții vor vedea pe păcătoși în chinurile lor și pe cei care i-au persecutat, precum și pe cei care i-au trimis la moarte. Atunci Domnul va judeca cerul și pământul. El va judeca pe cei care au călcat poruncile în cer și pe cei care le-au încălcat pe pământ. El va judeca pe păstorii poporului, îi va întreba despre turma de oi; îi vor fi dați lui, fără ca ei să-l poată ucide prin viclenie³⁹.

Pentru unii, Judecata va fi act de binecuvântare și de mulțumire, iar pentru alții, va fi un act de osândă. Unele aspecte ale Judecății de Apoi, ale raiului și iadului, sunt expuse de o manieră iconografică și simbolică în scenele dintr-o veche tradiție apocaliptică, reluată de Sfântul Ioan Damaschin: „De aceea, la înviere, sufletele noastre vor fi reunite cu trupurile devenite nesticăcioase, și astfel ne vom prezenta în fața înfricoșatului tron de judecată al lui Hristos. Aici vor fi citați și diavolul, demonii și slujitorii săi, antihristul, împreună cu nelegiuții și păcătoșii, pentru a fi aruncați în focul veșnic. Nu un foc material cunoscut de noi, ci unul pe care Dumnezeu îl știe. Cei care vor fi făcut binele, vor străluci ca soarele, în comuniunea îngerilor, împreună cu Domnul nostru Iisus Hristos, ochii noștri fiind ațintiți spre El, iar ochii Săi spre noi, purtând darul bucuriei nesfârșite, pe care El o dăruiește, și laudându-L împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, în vecii vecilor⁴⁰.

Hristos-Judecătorul ne va învia pe noi și ne va judeca după legile spiritului limitat de păcatele noastre sau preamărit și strălucit prin virtuțile noastre. Judecata va fi pentru toți, fiindcă Hristos a luat trup

39. *Două apocrife intertestamentare: Apocalipsa lui Ilie, Apocalipsa lui Avraam*, studiu introductiv, traducere și note de pr. Remus Onișor, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2005, p. 51-53.

40. Sfântul Ioan Damaschin, *Despre credința ortodoxă* apud pr. prof. dr. Ion Bria, *Eshatologia sau lumea viitoare*, în „Ortodoxia”, XLVII (1995), nr. 1-2, p. 87.

după toate legile firii, fiind lipsit de păcat, fiindcă El era viața, și n-avea nevoie de părinți trupești. Referitor la judecată, Hristos ne-a arătat următoarele:

– Ca timp, nu se cunoaște, fiindcă Dumnezeu este atemporal, iar omul este făcut pentru eternitate; în Persoana Mântuitorului Hristos s-a unit timpul cu veșnicia, timpul înveșnicindu-se pentru totdeauna: „Cine altul, afară de Tine, știe pe Tatăl Tău? Sau cine afară de Tine știe ceasul sau ziua? Că în Tine sunt toate visteriile înțelepciunii, Hristoase Dumnezeule”⁴¹.

– Locul precis este pe pământ, excluzându-se alte localizări; „În valea plângerii, în locul în care ai rânduie, când vei șede, Îndurate, să faci judecată dreaptă, să nu vădești cele ascunse ale mele, nici să mă rușinezi înaintea îngerilor; ci Te milostivește spre mine Dumnezeule și mă miluiește”⁴²;

– Ca durată, o clipită, așa cum va fi rânduie de Dumnezeu, după ce va înceta trâmbița Arhanghelului și, învierea și răpirea în văzduh s-au săvârșit;

– Completul de judecată: Mântuitorul Judecător, Maica Domnului, Sfinții Apostoli și toți sfinții, care vor judeca lumea și chiar pe îngeri: „Iar Iisus le-a zis: Adevărat zic vouă că voi cei ce Mi-ați urmat Mie, la înnoirea lumii, când Fiul Omului va șede pe tronul slavei Sale, veți șede și voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Israel” (Matei 19, 28); „Sfântă Maică Fecioară, binevestirea cea mare a apotolilor și a mucenicilor, a proorocilor, și a cuvioșilor, fă milostiv nouă robilor tăi pe Fiul tău și Domnul, de Dumnezeu Născătoare, când va șede să judece pe fiecare după vrednicie”⁴³. „Gândește suflete, cum vom să stăm înaintea Judecătorului în ceasul cel înfri-coșat, când se vor pune scaune groaznice și faptele oamenilor se vor vădi; atunci Judecătorul va fi neîmblânzit, că pe dinaintea divanului focul va merge, ca o mare sălbătică, cu urlet, vrând să acopere pe

41. *Triodul*, în Sfânta și Marea Zi Luni în Săptămâna Patimilor, la Pavcernița Mare, tricântarea, alcătuire a lui Andrei Criteanul, cântarea a 9-a, stihira a 3-a, glasul al VIII-lea, p. 557.

42. *Octoihul Mare*, glasul al VI-lea, luni dimineață, după primul rând de sedelne, sedelnele de umilință, peasna I, stihira a 2-a, p. 480-481.

43. *Triodul*, Duminica Fiului Risipitor, la Utrenie, Luminânda, „Și acum...”, p. 24.

cei ce au greșit; acestea socotește-le suflute al meu și-ți îndreptează lucrurile Tale⁴⁴.

– Martorii și apărătorii: conștiința noastră și urmările faptelor bune și lucrurilor rele;

– Întrebările: Dreptul Judecător nu întreabă de credință, de cunoaștere, de negare sau apostaziere, de fugă sau revenire, de slujire sau de magie, de apostolat sau șarlatanie, acestea sunt deja probleme rezolvate la judecata particulară. Judecata obștească este totală și definitivă și asupra urmării faptelor, așa cum s-a arătat prin atâtea pilde: bogatul și săracul Lazăr, fecioarele înțelepte, talanții etc.;

– Sentința Judecății obștești: delimitarea făptașilor, dreptii de-a dreapta și păcătoșii de-a stânga; transformarea naturii; binecuvântarea și moștenirea veșnică pentru cei desăvârșiți și blestem, gheenă și chin veșnic pentru cei ce și-au luat sufletul în deșert, și și-au astupat urechile la cuvintele vieții veșnice⁴⁵.

Omul va fi judecat pentru întreaga sa viață pământească, de la naștere și până la cea din urmă suflare, pentru tot ce a făcut în timpul vieții, dar și pentru toate urmările faptelor sale, care au influențat pe oameni după moartea sa. Hristos va răsplăti fiecăruia după faptele sale⁴⁶, după cum arată o rugăciune din Ceaslov: „să ne aducem aminte pururea de preaslăvita a doua Venire, când vor fi cercetate faptele oamenilor⁴⁷”.

Afară de faptele omului, vor fi cântărite toate gândurile și cuvintele omului, toate vor fi cercetate, după cuvintele Mântuitorului, care spune: „*Vă spun că pentru orice cuvânt deșert, pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecății*” (Matei 12, 36). „Deschizându-se cărțile, în ziua înfricoșatei venirii Tale, Hristoase, și toți stând înaintea judecății tale, și văzând hotărârea și focul trăgându-se pe dinaintea scaunului, și trâmbița foarte răsunând, ce voi face eu ticălosul, mus-

44. *Octoihul Mare*, glasul al IV-lea, luni dimineață, după a doua Stihologie, sedelnele de umilință, stihira a 2-a, p. 298-299.

45. Diac. conf. Petre I. David, *A doua venire a Domnului (Parusia)*, în „Ortodoxia”, XXXVI (1984), nr. 1, p. 111-112.

46. Jean-Claude Larchet, *Tradiția ortodoxă despre viața de după moarte*, traducere din limba franceză de Marinela Bojin, Ed. Sofia, București, 2006, p. 303.

47. *Ceaslov*, Mijloceasul al treilea, Rugăciune a Marelui Vasile, ediția a II-a, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1993, p. 91.

trat fiind de știință și osândit în văpaia cea nestinsă. Pentru aceea mă rog, să aflu mai-nainte de sfârșit dezlegarea greșelilor mele, Hristoase Dumnezeu meu, Cela ce dăruiești lumii mare milă⁴⁸.

Că toată această nemăsurată mulțime de fapte, cugete și cuvinte este adunată și păstrată ca să se cerceteze atunci, ni se arată prin cărțile ce se vor deschide înaintea Domnului: „Și am văzut, iar, un tron mare alb și pe Cel ce ședea pe el, iar dinaintea feței Lui pământul și cerul au fugit și loc nu s-a mai găsit pentru ele. Și am văzut pe morți, pe cei mari și pe cei mici, stând înaintea tronului și cărțile au fost deschise; și o altă carte a fost deschisă, care este cartea vieții; și morții au fost judecați din cele scrise în cărți, potrivit cu faptele lor” (Apocalipsa 20, 11-12). „Daniel proorocul, bărbatul doririlor fiind, dacă a văzut puterea lui Dumnezeu, așa a strigat: Judecătorul a șezut și cărțile s-au deschis. Vezi, suflete al meu, de postești, nu defăima pe vecinul tău. Ferește-te de bucate, dar nu osândi pe fratele tău; ca nu cumva fiind trimis în foc, să te topești ca ceara; ci fără împiedicare să te ducă Hristos întru împărăția Sa⁴⁹.”

Sfântul Simeon Noul Teolog spune cu privire la faptul cum se va face judecata, că „atunci nici slava, nici demnitățile, nici bogățiile lumii, nici cunoașterea profană, nici discursurile cele frumoase, nimic altceva din lucrurile sau averile de pe pământ nu vă vor fi de vreun folos când Dumnezeu meu va judeca toate și pe toți. Ci Cuvântul Stăpânului care a fost trecut cu vederea de noi va sta atunci în fața fiecăruia dintre noi și va judeca pe oricine nu L-a păzit venind în întâmpinarea noastră, porunca va arăta pe cel ce este necredincios sau credincios, ascultător sau neascultător față de cuvintele Stăpânului, pe cel grijuliu sau fără grijă. Și așa vor fi despărțiți cei drepti de cei nedrepti, cei neascultători de cei ce au ascultat în toate de Hristos, cei ce iubesc lumea de cei ce iubesc pe Dumnezeu⁵⁰.”

Apoi, vom fi judecați de Hristos, pentru că El este și lumină. Iar în ziua Judecății, El se va arăta în slavă, adică în lumina necreată. Și stră-

48. *Octoihul Mare*, Glasul al V-lea, marți seară, la „Doamne, strigat-am...”, stihirile stăpânești, stihira a 2-a, p. 410.

49. *Triodul*, Duminica Lăsatului sec de carne, la Utrenie, la Laude, stihira a 3-a, glas al VIII-lea, p. 50.

50. Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imne* apud Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 305-306.

lucind lumina aceea peste toți, se vor descoperi până în străfunduri, înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, făptura și făptuirea fiecăruia. Atunci, oamenii se vor arăta cu totul goi. „Gândesc la judecată și mă tem, de întrebarea cea înfricoșătoare mă cutremur. Mă spăimântează de răspunsul judecătorului, și mă îngrozesc de chin, de durerea focului, de întunericul tartarului, de scrâșnirea dinților, de viermele cel neadormit. Vai mie! Ce voi face în ceasul acela, când se vor pune scaunele și cărțile se vor deschide, și faptele se vor vădi?”⁵¹.

Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „Toate faptele noastre vor fi dezvăluite și se vor da pe față în văzul tuturor. Căci se vor judeca atunci și cele ascunse ale sufletului”⁵². „Altă lume te așteaptă, suflete, și un Judecător, care va să vădească cele ascunse și cele rele ale tale. Deci, nu stăruie în cele de aici, ci apucă înainte, grăind către Judecătorul: Dumnezeu, milostiv fii mie și mă mântuiește!”⁵³.

Și tot același sfânt zice: „Fericit cel care, în ziua dreptei judecăți a lui Dumnezeu, când Domnul va veni ca să se lumineze cele ascunse și să se dea pe față voile inimii, nu se va rușina să stea în lumina aceea care vădește de păcat, fără să aibă a roși din pricina unei conștiințe întinate de patimi”⁵⁴. „Înfricoșător lucru este de a cădea în mâinile Dumnezeului celui viu; că Acesta este Judecătorul amintirilor și gândurilor inimii. Nimeni să nu intre ispitind credința cea fără prihană. Ci cu blândețe și cu frică să ne apropiem de Hristos, ca să luăm milă și să aflăm har în vreme de ajutor”⁵⁵. Așadar, oamenii se vor judeca de Hristos, căci vor fi judecați în lumina slavei Sale, dar și ei înșiși se vor judeca, căci fiecare cu faptele sale, sau se va slăvi, sau se va rușina.

51. *Mineiul pe iunie, Ziua a douăzeci și opta*, la Utrenie, Canoanele, după catisma întâi, sedealna, „Și acum...”, glasul al VIII-lea, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2001, p. 269.

52. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia la I Tesaloniceni*, apud Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 306.

53. *Penticostarul, adică sfintele slujbe de la Duminica Paștilor până la Duminica Tuturor Sfinților, luni în săptămâna a doua după Paști*, la Utrenie, la Laude, stihira de umilință, glasul I, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1999, p. 68.

54. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tâlcuiri la Epistola a doua către Corinteni* apud Jean-Claude Larchet, *op. cit.*, p. 306.

55. *Triodul*, în Sfânta și Marea Zi Luni în Săptămâna Patimilor, duminica seara, la Vecernie, la stihioavnă, stihira 1, glasul al III-lea, p. 542.

Hristos, Care va face judecata, va sta pe tron. „Suflete, cele de aici sunt trecătoare, iar cele de acolo sunt veșnice; văd divanul și pe Judecător pe scaun, și mă cutremur de hotărâre. Întoarce-te dar, suflete, că judecata este fără iertare”⁵⁶. După Apocalipsă, însăși judecata aceasta provoacă sfârșitul lumii. Daniel vorbește de scaune, iar pe unul din aceste scaune șade Cel vechi de zile (Daniel 7, 9-14). Cărțile care se vor deschide sunt însăși viețile oamenilor, sau cartea vieții este tezaurul de viață ce și l-au câștigat în Hristos cei dreپți. „La înfricoșata judecată fără de pârâși mă voi vădi, fără mărturii mă voi osândi, că se vor deschide cărțile științei, și lucrurile cele ascunse se vor descoperi. Deci, mai înainte, până ce se vor cerca întru acea privescătoare a tot poporul, cele lucrate de mine, Dumnezeule curățește-mă și mă mântuiește”⁵⁷. Scaunul Lui este nu numai mare, ci și alb, căci este scaunul din care se hotărăsc judecățile nepătate de niciun interes. Autoritatea copleșitoare ce iradiază din fața Judecătorului este așa de mare, că „de fața Lui a fugit tot pământul și tot cerul; și loc nu s-a aflat lor” (Apocalipsa 20, 11). Pământul și cerul, pur și simplu, nu se mai văd de autoritatea ce iradiază din această Față și care-i ține pe toți concentrați în privirea ei. Totul va fi copleșit de slava feței lui Hristos. Dar aceasta va apărea celor ce nu L-au cunoscut ca foc consumator, iar celor dreپți, ca lumină iubitoare a toate acoperitoare. Criteriul judecății va fi practicarea sau nepracticarea iubirii de oameni, care-și are temelia fermă în vederea lui Dumnezeu prin om, în înrădăcinarea lui în Dumnezeu, în înțelegerea semenului ca chip al lui Dumnezeu, ca om adevărat⁵⁸.

Iubirea și judecata dumnezeiască sunt, de obicei, concepute într-o relație antinomică. Dumnezeuul milei, al îndurărilor și al iubirii de oameni se găsește față în față cu Dreptul și nemitarnicul Judecător. Ziua învierii universale, ziua în care creația se va împărtași de plenitudinea vieții și a bucuriei prin venirea din nou a lui Hristos cel înviat, este totodată ziua Domnului, care vine ca un fur (II Petru 3, 10), ziua mâniei,

56. *Ibidem*, stihiri de umilință, glasul al V-lea, luni, la Utrenie, sedelnele de umilință, stihira a 2-a, p. 719.

57. *Octoihul Mare*, glasul al III-lea, luni dimineață, după a doua Stihologie, sedelnele, stihira I, p. 209.

58. Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *op.cit.*, p. 286-288.

ziua Înfricoșatei Judecăți. Și totuși, judecata face parte din Evanghelia, iar Evanghelia este Vestea cea Bună. Judecata este chiar încununarea Evangheliei, culesul roadelor, secerișul, ziua întâmpinării Domnului, ziua mării bucurii, când viața va fi biruit moartea definitiv. Este ziua când Biserica se va întâlni cu Domnul Vieții și pentru care întâlnire ne rugăm la fiecare Sfântă Liturghie: „Și ne dă nouă să ne împărtășim cu Tine cu adevărat în ziua cea neînserată a Împărăției Tale”⁵⁹.

Momentul judecății poate fi, atunci când, creștinul va fi înțeles taina Preasfintei Treimi, când acea viață a unității Treimice va fi pătruns în el și el o va respira în profunzimile ființei sale, când mintea a ajuns să descopere în sine pecetea chipului dumnezeiesc și se îmbracă în frumusețea spirituală și negrăită a asemănării cu Domnul. La Judecată, Hristos va aduce în casa Tatălui Său, ca frați adoptivi în familia divină, pe toți aceia care au ajuns să trăiască viața Preasfintei Treimi, a Unimii în Treime⁶⁰. Dar, judecata cuprinde în sfera ei și ideea de lege, de responsabilitate în fața unei legi. Judecata a fost concepută, îndeobște, ca un triumf al dreptății, al legii dumnezeiești. Dar judecata dumnezeiască nu este judecată omenească.

Judecata, consfințind valoarea absolută a iubirii, este totodată o sentință împotriva păcatului. Păcatul este lipsa iubirii; despărțirea de aproapele, de Dumnezeu și sfâșiere în propria conștiință. Nu Dumnezeu ne dorește suferința; El este veșnică iubire. Sensul intim al judecății este că, în cele din urmă, vom prăznui biruința asupra morții și răului, și prin viață veșnică, iubire, pace, curăție și ordine desăvârșită, vom ajunge la asemănarea cu Dumnezeu⁶¹. „Înfricoșător este deznodământul morții și grozavă este judecata Stăpânului! Că focul cel nestins s-a gătit acolo, viermele cel neadormit care chinuiește, și scrâșnirea dinților, întunericul cel mai din afară și osânda veșnică”⁶².

Dar va veni o zi, ultima zi a neamului omenesc, ziua sfârșitului lumii și a Universului, precum este ziua morții omului; pentru că a hotărât

59. Pr. Constantin N. Galeriu, *Iubirea dumnezeiască și judecata din urmă*, în „Ortodoxia”, XI (1959), nr. 2, p. 179.

60. *Ibidem*, p. 180.

61. *Ibidem*, p. 195.

62. *Penticostarul*, sâmbătă în săptămâna a șaptea după Paști, la Utrenie, la Laudă, stihira 1, glasul al VI-lea, p. 310.

o zi în care va să se judece lumea întru dreptate, prin Bărbatul pe care L-a rânduit, dăruind tuturor încredințare, prin Învierea Lui din morți, adică ziua când va rosti o hotărâre veșnică și definitivă. În mod natural, înaintea judecății, va avea loc venirea Judecătorului și apoi înfățișarea oamenilor și a demonilor ce vor fi judecați. Fiecare va trebui să dea seama la judecată de toate dorințele, sentimentele și faptele vieții sale pământești. Se înțelege că dorințele, cugetările și toate faptele care în timpul vieții pământești au fost șterse printr-o căință sinceră, nu vor mai fi amintite⁶³. Lucrarea sufletului se manifestă în activitatea vizibilă a omului, în cuvintele și faptele sale, astfel că acestea sunt întotdeauna expresia stării morale a sufletului, bună sau rea.

Sfinții Părinți stăruie, cel mai mult, asupra descoperirii complete a tuturor faptelor și gândurilor fiecăruia la acea judecată, în fața tuturor oamenilor și îngerilor. Ziua aceea va fi ziua descoperirii depline a adevărului, cu privire la toți, în fața fiecăruia. Niciun echivoc nu va mai plana atunci în sufletul oamenilor, nu numai în ceea ce privește starea lor, dar și a tuturor oamenilor. Răul va fi deplin demascat, și binele va ieși la iveală de sub acoperământ. Orice echivoc va înceta. Astfel, Judecata din urmă va fi și o revelare supremă a planului divin în istorie, a contribuției aduse de oameni pentru a-l realiza sau împiedica⁶⁴. „Drepte Judecătorule, Mântuitorule, miluiește-mă și mă izbăvește de foc și de amenințarea ce va să petrec la judecată, după dreptate; iartă-mă mai înainte de sfârșit, prin fapte bune și prin pocăință”⁶⁵. „Precum voi sta înaintea înfricoșătorului și nefățarnicului Tău scaun de judecată, Hristoase Dumnezeule, primind întrebare și dând răspuns de relele ce am făcut, așa și astăzi, mai înainte de a sosi ziua osândirii mele, stând la sfântul Tău altar, înaintea Ta și înaintea înfricoșătorilor și sfinților Tăi îngeri, fiind înduplecat de mărturia cugetului, pun înainte faptele mele cele rele și fărădelegile, dându-le pe față și vădindu-le”⁶⁶.

63. Pr. Constantin N. Galeriu, *art.cit.*, p 196-197.

64. Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *op.cit.*, p. 291.

65. *Triodul*, joi în întâia săptămână a Sfântului și Marelui Post, luni seara, la Pavcerniță, din Canonul Cuv. Andrei Criteanul, cântarea a 8-a, stihira a 2-a, glasul al VI-lea, p. 164.

66. *Liturghierul, care cuprinde dumnezeieștile liturghii ale sfinților noștri părinți: Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare, și Liturghia Darurilor mai înainte sfințite, precum*

4. Concluzii

Judecata Universală nu va însemna numai descoperirea tainei fiecăruia, ci și a planului divin cu privire la întreaga lume, a aceluia plan din veci ascuns în sânul lui Dumnezeu. Va avea loc atunci marea revelație asupra sensului creației și al istoriei. Nimic nu va mai rămâne ascuns, ci totul va căpăta, în sfârșit, un sens, o explicație definitivă, chiar și pentru îngeri. „Suindu-te pe norii cerurilor și lăsând pace celor de pe pământ, te-ai înălțat și ai șezut de-a drapta Tatălui, ca Cel ce ești de o ființă cu Dânsul și cu Duhul; că, deși Te-ai arătat în trup, dar ai rămas neschimbat. Pentru aceasta aștepti plinirea vremii, ca, venind pe pământ, să judeci toată lumea. Dreptule Judecător, Doamne, îndură-Te spre sufletele noastre, dăruind iertare de greșeli robilor Tăi, ca un Dumnezeu milostiv”⁶⁷. „Cu desăvârșită sfințenie săvârșindu-ți viața ta sfântă, ai făcut minuni mari și uimitoare, Dumnezeu dându-ți această arvună dumnezeiască, pentru dumnezeieștile tale osteneli și ca o mai înainte răsplătire; iar când va veni ca un Judecător, îți va da și cunună nestrucată și slavă veșnică”⁶⁸.

Binențeles, că înfricoșat este omul „când se duce la Judecătorul, unde nu este părtinire; căci sluga și stăpânul împreună vor sta; împăratul și ostașul, bogatul și săracul în aceeași cinste vor fi; și fiecare, după faptele sale, sau se va preamări, sau se va rușina.”⁶⁹ „Nimeni nu va scăpa acolo de înfricoșătorul scaun al judecății Tale: toți împărații și puternicii, împreună cu robii vor sta înainte, și glasul cel înfricoșător al Judecătorului va chema popoarele cele păcătoase la judecata osândeii.”⁷⁰

și rânduiala Vecerniei, Utreniei, Dumnezeieștii Proscomidii, Liturghiei cu arhiereu etc., „Rânduiala Sfintei Împărtășiri, Rugăciunile înainte de dumnezeiasca Împărtășire”, Rugăciunea a patra a Sfântului Simeon Metafrastul, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1995, p. 308.

67. *Penticostarul*, vineri în săptămâna a șasea după Paști, la Utrenie, după a doua catismă, sedea, glasul al VIII-lea, p. 262.

68. *Mineiul pe februarie*, ziua a doua, la Vecernie, la „Doamne strigat-am...”, stihiră a 6-a, glasul al VI-lea, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2002, p. 65.

69. *Molitfelnic*, „Rânduiala înmormântării mirenilor, stihirile”, „Slavă...”, glasul al VI-lea, p. 239.

70. *Ibidem*, „Rânduiala înmormântării preoților și a diaconilor de mir”, Canonul, cântarea a 5-a, „Slavă...”, glasul al VI-lea, p. 279-280.

În fiecare Sfântă Liturghie trăim momente ale eshatologiei, iar prin îndemnul de la ectenia cererilor: „Răspuns bun la înfricoșătoarea judecată a lui Hristos să cerem“, credincioșii răspund „Dă, Doamne“, ceea ce demonstrează că noi ar trebui să ne gândim zi de zi la înfricoșătorul moment al judecății, când vom sta înaintea lui Hristos și vom da socoteală pentru felul în care am viețuit, rugându-ne, totodată, ca Domnul să Se milostivească spre noi și să ne ocrotească cu harul Său și cu îngeri de lumină.

Așadar, fiind o problemă de comuniune „judecata lui Dumnezeu capătă un înțeles cu totul nou. Judecata lui Dumnezeu, prin care unii vor avea parte de fericirea veșnică, iar alții de nefericirea veșnică, înseamnă că numai Dumnezeu, deschis oricărei persoane create pentru comuniune, constată cu regret că unele persoane nu acceptă sau au devenit incapabile să accepte această comuniune, și că, prin aceasta, rămân în nefericire prin însăși libertatea lor“⁷¹, fiindcă nu pot lua parte la comunitatea Bisericii Triumfătoare, atâta timp cât au respins comunitatea și comuniunea de iubire din Biserica Luptătoare, singura posibilitate de revenire în comuniune fiind doar mijlocirea Bisericii pământești prin slujbele de rugăciune pentru cei adormiți, înmormântare, parastase, litia pentru morți, sărindare.

Pentru unii, Judecata va fi act de binecuvântare și de mulțumire, iar pentru alții, va fi un act de osândă. Omul va fi judecat pentru întreaga sa viață pământească, de la naștere și până la cea din urmă suflare, pentru tot ce a făcut în timpul vieții, dar și pentru toate urmările faptelor sale, care au influențat pe oameni după moartea sa. Hristos va răsplăti fiecăruia după faptele sale. Și de aceea, Judecata universală este confruntarea istoriei și omului cu dreptatea lui Dumnezeu, la sfârșitul veacurilor, când întreaga lume va fi adusă sub autoritatea supremă a lui Dumnezeu. Judecata este actul final al lui Iisus Hristos, adică sfârșitul, când Dumnezeu intervine în istorie pentru a face dreptate.

Se poate observa ușor multitudinea și frumusețea alcătuirilor iconografice ale Sfinților Părinți ai Bisericii noastre cu privire la tema eshatologică a Judecății Universale existente în cărțile de cult ortodoxe (aprox. 230 texte liturgice). Acestea sunt atașate învățăturii creștine

71. Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *op.cit.*, p. 175.

apostolice și patristice și dau suflu legăturii kerygmei apostolice cu partea practică, cu partea tradiției dinamice a Bisericii Răsăritului; altfel spus, învățăturile dogmatice sunt susținute și prezentate sub o formă poetică prin textele din cărțile noastre de cult, de aceeași vechime ca și Biserica însăși care le păstrează și le propovăduiește până la sfârșitul veacurilor, constituind tezaurul inestimabil al Ortodoxiei.